

SÁMEDIGGI

Sametingets strategiplan for
samiskspråklig læremiddelutvikling
2025-2028

Innholdsfortegnelse

1 Læremiddelstatus 2024	4
1.1 Årlige økonomiske tildelinger	4
1.2 Status og behov	5
2 Læremiddelforvaltning	8
2.1 Læremiddelproduksjon - vurderinger og strategier	9
2.2 Oversetting av læremidler til samisk	9
2.3 Kvalitative gode læremidler	9
2.4 Sør- og lulesamiskspråklige læremidler	10
2.5 Heldekkende eller temabaserte læremidler	10
2.6 Digital og/eller trykket	10
2.7 Offentlig anskaffelse	11
2.8 Formidling	12
2.9 Politisk og faglig samarbeid og dialog	12
2.10 Nordisk samarbeid	13
Prioriteringer 2025-2028	13
Vedlegg 1 – Pågående læremiddelprosjekter støttet av Sametinget	16
Vedlegg 2 – Læremidler utgitt fra 2022-2024	16

Innledning

Alle samiske elever i Norge har rett til opplæring i samisk uavhengig av bosted (opplæringsloven kap § 3-2, første ledd og § 6-2, første ledd), og opplæring på samisk i grunnskolealder i forvaltningsområdet for samisk språk, samt rett til opplæring på samisk i alle fag (opplæringsloven § 3-2, andre ledd).

Elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har rett til opplæring på samisk når minst ti elever ønsker det og så lenge det er minst seks elever i gruppen (opplæringsloven § 3-2, fjerde ledd).

Norges Grunnlov fastsetter at staten skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv. Etter forskrift til Opplæringsloven § 17-1 (2010) har elever rett til læremiddel på bokmål eller nynorsk. Samiske elever har i dag ikke en tilsvarende lovfestet rett til samiskspråklige læremidler. Ettersom opplæringsloven gir samiske elever rett til opplæring i og på samisk, legger Sametinget til grunn at loven implisitt gir elevene rett til samiskspråklige læremidler.

Norge har to læreplanverk, det samiske/LK20S og det nasjonale/LK20. Det samiske læreplanverket har egne samiske parallelle likeverdige læreplaner i de fleste fagene, med utenom blant annet for fagene; matematikk, engelsk og KRLE. Sametinget utvikler og fastsetter læreplaner for; samiskfagene og de særskilte samiske fagene for videregående opplæring. I tillegg til dette fastsetter Sametinget samisk innhold i de nasjonale læreplanene. Departementet fastsetter, i samråd med Sametinget, det samiske innholdet i de samiske læreplanene.

Sametingets mål for opplæring er at samer skal ha kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn. Dette betyr at den samiske befolkningen har reell rett til opplæring i og på samisk. Samiske læremidler er viktige for å oppfylle elevenes rett til opplæring i og på samisk. Dette kommer blant annet fram i evalueringen av KL06S.

Videre er Sametingets mål for læremiddelutviklingen at samiske elever og elever som har samisk opplæring har tilgang til samiske læremidler på alle tre samiske språk i alle fag som følger læreplanverket for grunnopplæringen Kunnskapsløftet 2020 - samisk.

Sametingets oppgave er å sørge for en helhetlig og effektiv forvaltning. Sametinget fastsetter mål, strategier og tiltak for virkemidler til læremiddelutvikling gjennom planverk og budsjettprosesser. Sametinget finansierer læremiddelproduksjonen.

Det er behov for tilsyn og sikring av lovtekstene for læremiddelforvaltningen, vi må sikre gode økonomiske rammevilkår for øremerkede læremiddelutvikling, rikholdige menneskelige ressurser og læremiddelprodusenter som opprettholder en god utvikling og produserer læremidler med høy kvalitet og effektiv produksjonstid. Sametinget arbeider også for god formidling av læremidler.

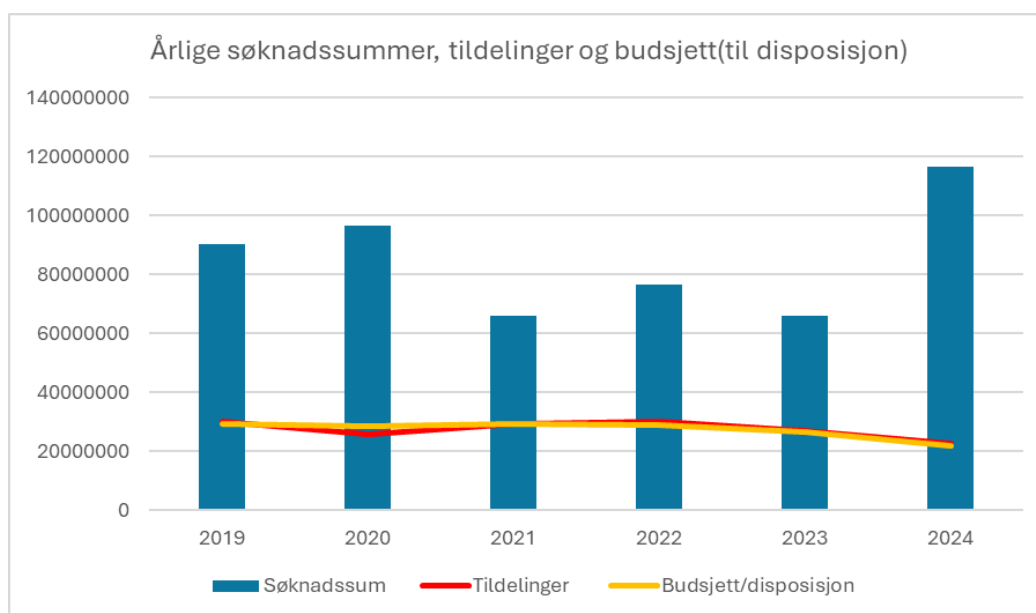
I denne strategien presenterer Sametinget de framtidige strategiene for hvilke tiltak vi vil satse på for å sikre og utvikle samisk læremiddelforvaltning de fire årene fremover.

1 Læremiddelstatus 2024

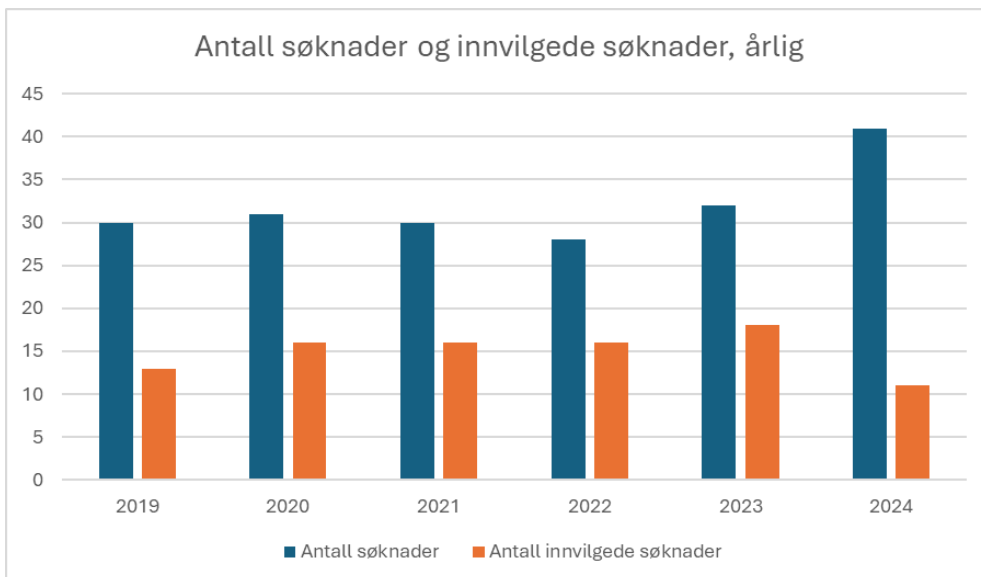
1.1 Årlige økonomiske tildelinger

Kunnskapsdepartementet gir årlige tildelinger til Sametingets arbeid med utdanningsformål, inkludert utvikling og produksjon av læremidler på samiske språk. De siste års tildeling er økt noe på grunn av arbeid med fagfornyelsen.

Budsjett for læremiddel	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Utvikling av læremidler						
Sametingets budsjett søkerbasert	19 440 000	17 590 000	27 660 000	24 660 000	15 660 000	18 460 000
Sametingets budsjett rammeavtaler	2 500 000	3 000 000	6 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Andre tiltak						
Ovttas/Aktan/Aktesne	750 000	755 000	790 000	809 000	837 000	891 000
Stimuleringstiltak	100 000	100 000	300 000	300 000	300 000	0
Evaluering læremiddelordning		500 000				
Grenseoverskridende samisk opplæring, læremidler - prosjekt	0	0	500 000	500 000	500 000	0
Stillingsressurs, 1 fast og 1 årsvikariat				1 800 000		
Sum til fordeling	22 790 000	21 945 000	35 250 000	37 069 000	26 297 000	28 351 000

Av figuren ser vi at søknadssommene varierer, med et betydelig hopp i 2024, mens budsjett og tildelinger har ligget stabilt over hele perioden, med en kontinuerlig nedgang fra 2022.

Siden 2019 har antall søknader ligget stabilt på ca 30 søknader, med en økning i 2024 med over 40 søknader. Antall innvilgede søknader årlig har steget stabilt fra 2019, men gått ned i 2024.

1.2 Status og behov

Sametinget tildeler årlig tilskudd til utvikling av ordinære og særskilt tilrettelagte læremidler for grunnopplæring, både på nord-, lule- og sørsamisk og har siden 2020 i tillegg inngått to rammeavtaler for læremiddelutvikling. Sametingets læremiddeloversikter (vedlegg 1 og 2) viser både pågående og ferdigstilte læremiddelprosjekter tilpasset LK20S fra 2022 til 2024.

Rammeavtalene gjelder levering av digitale læremidler til faget nordsamisk som førstespråk for 1.-10. trinn, og lulesamisk som førstespråk for 1.-10. trinn. Innenfor rammeavtalene foretar Sametinget årlige bestillinger fra leverandørene. Rammeavtalene er nå i slutfasen, bestillinger er foretatt og vi venter på levering.

Det er årlig blitt igangsatt læremidler i tråd med Sametingets prioriteringer. Det har forekommet noe forskyvning av de årlige prioriteringer, som følge av manglende søknader eller manglende tilskuddsmidler. Det bekymrer Sametinget at vi ikke de senere årene har mottatt søknader under alle lulesamiske prioriteringene. Sametingets tilskuddsmottakere hadde tidligere frist på 3,5 år til å ferdigstille læremiddelprosjektene. Ferdigstillelsesfristen ble i 2020 redusert til 3 år. Dette ble gjort som et ledd i å effektivisere læremiddelutviklingen. Vi ser det har hatt positiv effekt på utestående midler (tilskudd som ikke er utbetalt), som i år kun var på 36 mill kr i motsetning til eksempelvis 2022 da summen utgjorde 65 mill kr.

Fra oktober 2022 til oktober 2024, er det registret 53 læremiddelutgivelser. Av de utgitte læremidlene er 25 av utgivelsene digitale komponenter. 17 av utgivelsene er digitale læremidler med høyere grad av teknisk funksjonalitet og interaktivitet. Sametinget er fornøyd med at det har vært en økning på omfang av digitale læremidler med høy kvalitet i sammenheng med at Sametinget har siden 2019 prioritert digitale læremidler høyt. Digitalisering er sentral i fagfornyelsen og generelt i samfunnsutviklingen og Sametinget, jf politiske mål i tidligere handlingsplaner, fulgt dette opp med tydelige prioriteringer på utvikling av samiske digitale læremidler av høy kvalitet.

Vi har hatt som målsetning at det må utvikles minimum ett læremiddel for hvert fag og årstrinn i hele grunnskoleløpet. Ved behov har vi også prioritert å utvikle supplerende læremidler til disse.

Sametinget har sikret utvikling av læremidler etter LK20S for *språkfagene* i nordsamisk som førstespråk og andrespråk. I sørsamisk mangler kun igangsettelse av læremiddelutvikling i samisk andrespråk, samisk 2 for videregående opplæring. I lulesamisk språk er behovene derimot noe større, der mangler det læremidler i førstespråk for videregåendeopplæring. I andrespråk mangler heldekkende læremidler utviklet etter LK20S – samisk 2, for 1.-4. trinn. I samisk 3 mangler læremidler for 1.-7. trinn tilpasset for nivå 1-3 og i samisk 4 på alle trinn i videregående opplæring. Deler av de

ovenfor nevnte læremiddelprosjektene er utgitt og tatt i bruk, mens enkelte av de er pågående prosjekter og forventes å bli utgitt innen 3år.

I de andre fagene - utenom samisk - er situasjonen som følgende. På nordsamisk er det utgitt eller igangsatt flest læremiddelprosjekter som er i tråd med LK20S. Der finnes trykte bøker i matematikk 1.-7., læremidler i samfunnsfag 1.-7., naturfag 5.-7., kroppsøving 1.-10. mat og helse 5.-7., duodji 8.-10 og syv temabaserte læremidler i duodji på videregående nivå. Det er påbegynte prosjekter innen fagene: musikk for småskoletrinnet, horn-, bein- og metallduodji (8.trinn-vgo) reindrift-programfag (vgo), samisk historie og samfunn (vgo), samisk musikk og scene (vgo).

I sørsamisk finnes det utgitte/pågående prosjekter i faget samfunnsfag 1.-10., samisk historie og samfunn og for duodji på videregående nivå er det utgitt seks temabaserte læremidler.

Hva gjelder lulesamiske læremidler er det utgitt fem temabaserte læremidler i duodji for videregående opplæring og en temabasert bok i duodji 1.-7. i faget samfunnsfag fins det læremidler fra 1.-10. og et pågående prosjekt i samisk historie og samfunn.

Om vi tar med læremidler utviklet i tråd med LK06S i oversikten over tilgjengelige læremidler, blir dekningsgraden betraktelig bedre. Det finnes utgitte læremidler etter LK06S, både på nord-, lule- og sørsamiske språk i fagene; samisk som første- og andrespråk, naturfag, samfunnsfag, historie, duodji og matematikk. Mange av disse læremidlene er fortsatt relevante til bruk i opplæringen og mange lærere oppgir at læremidlene fremdeles er i bruk, men at de gjerne skulle ønsket av disse hadde vært oppdatert i tråd med LK20S.

Sametinget er fornøyd med at vi de senere årene har finansiert utgivelse av læremidler på nord-, lule- og sørsamisk, i de tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Vi har gitt tilskudd til læremiddel innen urfolkskunnskap (tradisjonell kunnskap) på de tre samiske språkene og til programmering og koding som også utvikles på nord-, lule- og sørsamisk.

Vi har i den siste planperioden avsluttet enkelte prosjekt på sør- og lulesamisk på grunn av manglende fremgang. Dette var prosjekter som var over 10 år gamle. Det er som oftest mangel på ressurspersoner som har forårsaket forsinkelser og det har vist seg å være vanskelig å få tak i ressurspersoner med nødvendig fagkompetanse. Det er ofte lærere i faste stillinger på grunn- og videregående skole som er involvert i prosjektene. Sametinget erfarer at prosjekter der forfattere jobber med manusutviklingen i fritiden, er de prosjektene som oftest blir forsinket og til slutt må avsluttes.

I tabellen under har vi listet opp de fagene hvor det fremdeles mangler samiskspråklige læremidler som er utviklet i tråd med LK20S:

Fag:	Nordsamisk:	Lulesamisk:	Sørsamisk:
Samisk som førstespråk	Mangler trykte bøker 1.-7. +10. trinn	Mangler trykte bøker i grunnskolenivå Vg1-vg3	Mangler trykte bøker 1.-7. trinn
Samisk som andrespråk			
Samisk 2		1.-4. trinn	Vg1-vg3
Samisk 3		1.-7. trinn	
Samisk 4		Vg1-vg3	
Samisk fordypning	8.-10. trinn	8.-10. trinn	8.-10. trinn
Norsk for elever med samisk som førstespråk	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
Matematikk	1.-7. - digitale 8.-10. trinn Vg1 -Vg3	1.-10. trinn Vg1 -Vg3	1.-10. trinn Vg1 -Vg3

Engelsk for elever med samisk som førstespråk	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
ROEE	1.-13. trinn	1.-13. trinn	1.-13. trinn
Naturfag	1.-4., 8.-10, Vg1-Vg3	1.-10. trinn, Vg1-Vg3	1.-10. trinn, Vg1-Vg3
Samfunnsfag	8.-10. trinn	8.-10. trinn	8.-10. trinn
Historie	8.-10. trinn	8.-10. trinn	8.-10. trinn, Vg2-Vg3
Geografi	8.-10. trinn, Vg1	8.-10. trinn, Vg1	8.-10. trinn, Vg1
Kroppsøving	vg1-vg3	1.-10. trinn, vg1-vg3	1.-10. trinn, vg1-vg3
Religion og etikk samisk	Mangler	Mangler	Mangler
Duodji	1.-7. trinn (utviklet etter LK06S)	8.-10. trinn	1-10. trinn
Duodji vg2	Mangler heldekkende	Mangler heldekkende	Mangler heldekkende
Musikk	5.- 10. trinn	1.-10. trinn	1.-10. trinn
Mat og helse	1.-4. trinn, 8.-10. trinn	1.-10	1.- 10. trinn
Samisk historie og samfunn vgo		Mangler	Mangler
Reindrift-programfag, vg2	Mangler	Mangler	Mangler
Samisk musikk og scene valgfritt programfag, vg2		Mangler	Mangler
Samisk visuell kultur, valgfritt programfag, vg2	Mangler	Mangler	Mangler

Sametingsrådet planlegger i 2024 igangsatte arbeid med utvikling av en samisk parallell likeverdig læreplan i matematikk. En samisk parallell likeverdig matematikklæreplan forventes å være kulturbasert. Det betyr at lærere får et bredere tilfang av muligheter til å gi elever tilpasset opplæring i en samisk kontekst, både i urbane og ikke-urbane strøk. Dette utløser behov for utvikling av læremidler for faget.

Av særskilt tilrettelagte læremidler er det utviklet eller igangsatt utvikling av ressurser for barnehagebarn og læremidler for elever til og med mellomtrinnene. Dette fortrinnsvis i temaet språkkinnlæring og -utvikling på alle tre samiske språk, og tegn til tale.

Det foreligger et stort udekket behov for særskilt tilrettelagte læremidler for elever fra ungdomstrinnet til videregående opplæring.

Det har vært en stor utfordring at Sametinget har fått svært få søknader til utvikling av læremidler for elever med behov for særskilt tilrettelegging, noe vi har fremmet til læremiddelutviklere i våre samarbeidsmøter. I 2024 ble situasjonen snudd til det bedre da vi mottok 11 søknader innenfor særskilt tilrettelagte prioriteringer, som utgjorde 31,1 mill kr. Dette syns vi er en positiv utvikling, men utfordringen er at Sametinget har begrensede midler og hadde kun mulighet til å støtte tre av de 11 prosjektene, med totalt 3,7 mill kr. Selv om det kom mange gode søknader vi gjerne skulle ha støttet så hadde vi allikevel ikke anledning til å gi større del av den totale potten til flere av prosjektene under dette området.

Sametingsrådet har i 2024 for første gang i historien gitt tilskudd til samisk som førstespråk 1.-4. trinn, til elever med tegnspråk. Læremiddelet forventes å utvikles etter den nye læreplanen for faget.

Sametingsrådet synes det er svært gledelig at det med dette legges til rette for at denne gruppen elever får opplæring i samisk, sammen med opplæring i tegnspråk og norsk.

2 Læremiddelforvaltning

I læreplanverkets overordnede del (Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen) fremgår det at den samiske skolen skal legge til rette for at elevene får opplæring med basis i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv. I samisk skole er det viktig å ha et allsamisk perspektiv og et urfolksperspektiv, og å legge vekt på materiell og immateriell kulturarv som tradisjonell kunnskap, duodji/duodje/duedtie samt slekts- og familierelasjoner.

Sametinget vektlegger at samiskspråklige læremidler skal reflektere et allsamisk perspektiv, der det samiske folk forstås som en enhet på tvers av nasjonale grenser. Med *allsamisk perspektiv* mener Sametinget at opplæringen må ta utgangspunkt i at samer er et folk som bor i fire land, det samiske språket og -historien, de samiske verdiene og -samfunnene i Norge er en del av en helhet som inkluderer hel Sápmi.

2.1 Læremiddelproduksjon - vurderinger og strategier

Statsbudsjettet for 2025 har foreslått samme avsetning til samiskspråklige læremidler, på 6,0 mill kr for neste år, som for 2024. Med bakgrunn i begrensede overføringer i forhold til behovene, vil Sametinget fortsette med å i hovedsak prioritere læremidler til fagene Sametinget har myndighet til å fastsette læreplaner for. Det vil si samiskfagene og de særskilte samiske fagene i videregående opplæring. Dette vedtok Sametinget for første gang i sak 55/22 *Handlingsplan for læremiddelutvikling 2020 – 2024 – revidert*.

Sametingsrådet har i 2024 gjennomført spørreundersøkelse der vi ba lærere om innspill i forhold til læremiddeldekningen. Innspillene viser at læremidler i samfunnsfag, historie og naturfag er utdaterte og bør fornyes i forhold til LK20S. Det har videre fremkommet behov for å utgi trykte lærebøker i samfunnsfag for småskoletrinnet, noe Sametinget vil følge opp i denne planen.

I handlingsplan for læremiddelutvikling 2020 – 2024, hadde Sametinget ambisjoner om å opprette koordinatorstilling innenfor læremiddelutvikling i lule- og sørsamisk området. Dette er ikke fulgt opp i form av å etablere en egen stilling til læremiddelforvaltning. Det er imidlertid nødvendig å effektivisere læremiddelutvikling i disse områdene, noe som krever at Sametinget ser på nye mulige strukturer i forvaltningen av læremiddelutviklingen.

For øvrig har sametingsrådet har fulgt opp tilnærmet alle tiltakene i handlingsplanen. Når det gjelder tiltakene tidligere handlingsplaner for læremiddelutvikling, om å bidra til å gjøre delingsverkstøyet i læremiddelportalen mer brukervennlig, har Sametinget økt direkte tilskuddet til Ovttas|Aktan|Aksesne kr 250 000 fra 2019, noe brukes til arbeidet med å forbedre portalens delingsplattform. Tilskudd til læremiddelportalen for å publisere lærernes egenproduserte læremidler, har Sametinget ikke hatt kapasitet til, som følge av begrensede økonomiske rammeoverføringer.

2.2 Oversetting av læremidler til samisk

Oversetting av eksisterende læremidler vil i utgangspunktet bety rask realisering av læremidler. Noe som er positivt og er et mål i seg selv. Utfordringen med dette er imidlertid at innholdet i disse læremidlene ikke nødvendigvis tar utgangspunkt i samisk kultur og samfunnsliv. Vurderingen om eksisterende læremiddel kan oversettes og/eller tilpasses eller om nyutvikling er mest formålstjenlig, foretas og bestemmes ofte av søker, som står for prosjektets gjennomføring. Dette fordi valget til enhver tid avhenger i læremiddelprodusentenes kapasitet, ressurstilgang i forhold til forfattere/oversettere og hvilket fagområde læremiddelet skal dekke.

Strategier:

- Sametinget er fortsatt åpen for å gi tilskudd til læremidler som oversettes til samisk, men krever at læremidlene tilpasses det samiske innholdet i samiske parallelle læreplaner

2.3 Kvalitative gode læremidler

Departementet har utarbeidet kvalitetskriterier for flere fag. Hensikten med kvalitetskriteriene er å gi ulike aktører i grunnopplæringa et grunnlag for å ta en helhetlig vurdering av læremidler. Valg og bruk av læremidler er avgjørende for at elevene skal få et godt læringsutbytte. Sametinget ser det som viktig å sikre at læremidlenes innhold har et kvalitativt godt nivå og er i tråd med Kunnskapsløftet 2020 – Samisk.

Strategier:

- Sametinget ser det som nødvendig at igangsette arbeid med utvikling av kvalitetskriterier for samiskspråklige læremidler

2.4 Sør- og lulesamiskspråklige læremidler

Sametinget har i forrige planperiode bestemt å vurdere tiltak ift. utvikling av læremidler i skolene i tilknytning til samiske ressurskoler generelt, og i forbindelse med dette arbeidet, vurdere en ordning for skolene lik den tidligere ordningen fra 2000 med nedsatt leseplikt for lærere.

Sametinget er opptatt av at skoler som profilerer seg som samiske ressurskoler, gis mulighet til kompetanseløft og tilgang til gode profesjonsfelleskap, samt mulighet til å utvikle læringsressurser i arbeidstiden.

Det er bekymringsfullt at særlig søknader til lulesamisk læremiddelprosjekter de siste årene har vært få, og i oversikten over tilgjengelige læremidler fremkommer stor mangel på både av lule- og sørsamiske læremidler. Dette blant annet fordi det er mer krevende å utvikle tekster på sør- og lulesamisk da det for disse de to språkene fremdeles gjenstår noen normeringsprosesser i form av å godkjenne termer innen de ulike fagområdene. Sametingsrådet har fulgt opp tiltaket i forrige handlingsplan om å øke satsene på forfatterhonorarer for lule- og sørsamiske læremiddelutviklere i 2023, og tror dette vil gi positive effekter.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette med å ha et større antall prioriteringer av lule- og sørsamiske læremiddelprosjekt

2.5 Heldekkende eller temabaserte læremidler

Valget mellom heldekkende og temabasert læremiddel avhenger av konteksten og hva man ønsker å oppnå. Begge tilnærmingene har sine fordeler og kan være bedre egnet i ulike situasjoner.

Heldekkende læremiddel har flere fordeler. Det sikrer at alle kompetansemål og læringsmål i læreplanen blir dekket. Elevene får en strukturert og helhetlig gjennomgang av faget, noe som gir en systematisk progresjon.

Temabasert læremiddel gir på sin side mulighet for grundig utforskning av spesifikke emner eller temaer. Det kan tilpasses ulike læringssituasjoner og brukes som et supplement til eksisterende læremidler for å gå dypere inn i visse områder. I tillegg gir det læreren større fleksibilitet til å tilpasse undervisningen til elevenes interesser eller læringsbehov.

Temabaserte læremidler har kortere produksjonstid, noe som er positivt.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette å prioritere heldekkende læremidler og vil samtidig på bakgrunn av den store læremidlemangelen – og behovet for rask realisering av samiskspråklige læremidler, vil det samtidig være aktuelt å prioritere temabaserte læremidler

2.6 Digital og/eller trykket

Digitaliseringen i skolen har og vil fortsatt forandre seg mye og utvikle seg. Digitale læremidler motiverer og utvikler læring innenfor ulike fag og teknologi. Skolen må tilrettelegge for å bruke, forvalte og utvikle teknologiske hjelpemidler og løsninger.

På oppdrag av sametingsrådet gjennomførte Vista Analyse i 2022 en evaluering og utredning av Sametingets organisering av læremiddelutvikling. Blant annet la rapporten vekt på viktigheten av å satse mer på digitalisering og utvikling av moderne læremidler. Sametinget ble anbefalt å prioritere digitale løsninger som kan gjøre læremidlene mer tilgjengelige og brukervennlige.

Det er nødvendig at Sametinget fortsatt har fokus på digitalisering og digitale samiskspråklige læremidler, blant annet for å sikre at samiske elever gjennom samiskspråklige læremidler kan styrke sine digitale ferdigheter.

Selv om digitale ressurser er viktige, er det også en klar etterspørsel etter trykte læremidler. Trykte læremidler anses blant annet som viktige for elevenes konsentrasjonsevne. Sametinget erfarer at i møte med samiskspråklige lærere og skoleledere presiseres fortsatt behov for trykte læremidler. Dette har også kommet til uttrykk i svarene fra spørreundersøkelsen som Sametinget våren 2024 sendte til skolene.

I revidert nasjonalbudsjett for mai 2024 bevilget regjeringen 300 mill kr til innkjøp av trykte læremidler, begrunnet med at *"Regjeringen vil ha en bedre balanse mellom bok og skjerm i skolen, og foreslår for andre år på rad øremerkede tilskudd til trykte lærebøker."*

Sametinget ser, i likhet med Regjeringen, viktigheten av at det fremdeles produseres trykte bøker. Det er behov flere samiskspråklige trykte bøker og konkretiseringsmaterieell som er i tråd med LK20S og som kan bidra til å styrke lese- og skriveferdigheter.

Sametinget vil også legge vekt på digitale læremidler som oppfyller lovkrav, forventninger og som kan brukes i nettundervisning, men samtidig vil Sametinget legge økt vekt på en kombinasjon av digitale og trykte læremidler. Dette sikrer en balansert tilnærming som ivaretar ulike læringsbehov, samtidig som læremidlene oppfyller kravene til både moderne teknologi og tradisjonelle læringsformer

Sametingets regelverk for læremiddel ordningen skal tilskuddsmottaker skal sørge for drift og vedlikehold av digitale komponenter i minst fem år, det vil si at de skal være tilgjengelige i minst fem år. Dette betyr at forlagene kan i realiteten stenge læremiddelet for brukere når tidsperioden er over, noe som vil forverre læremiddeltilgangen til samiskspråklige digitale læremidler. Samiskspråklige læremidler bør ha en lengere levetid på nettet enn 5 år. Dette særlig med tanke på at samisk læremiddelproduksjon utvikler seg langsam i forhold til norske læremidler. Dilemmaet er at det er kostbart å holde digitale læremidler tilgjengelig og Sametingets læremiddelordning dekker kun utvikling av læremidler.

Strategier:

- Sametinget vil fortsatt prioritere digitale, trykte og kombinasjon av trykte og digitale læremidler
- Sametinget vil arbeide for å sikre rammebetingelser til forlagene slik at læremidler kan opprettholdes og oppdateres på nett utover 5 år

2.7 Offentlig anskaffelse

Intensjon med offentlig anskaffelse er få flere læremiddeleverandører, og at leverandørene kan planlegge produksjon i et lengre perspektiv, noe som vil føre til mer kontinuerlig og effektiv læremiddelproduksjonen. Sametinget har hatt positive erfaringer med rammeavtalene for læremiddelutvikling. Produksjonsprosessene har vært effektive og produktene har blitt levert til avtalt tid. Sametinget opplever offentlig anskaffelse som en bra måte å produsere læremidler på.

Strategier:

- Sametinget vil fortsette finansiering av læremidler gjennom offentlig anskaffelse

2.8 Formidling

Informasjon om nye læremidler formidles gjennom læremiddelportalen Ovttas|Aktan|Aktesne, hvor det legges ut informasjon om nye læremidler når de foreligger. Læremidler formidles også på Sametingets læremiddelsentral og ved Sametinget bibliotek. Tilskudd til læremiddelprosjektene forutsetter at tilskuddsmottaker skal markedsføre og distribuere utgitte læremidler.

Vista evalueringsrapporten (2020) viste at det er forbedringspotensial av tilgjengeliggjøring av samiskspråklige læremidler og lærere opplever å ha dårlig oversikt over tilgjengelige læremidler. På bakgrunn av dette er Sametinget i ferd med å omorganisere læremiddelsentralen. Målet er å gjøre samiskspråklige læremidler mer synlige og tilgjengelige for alle brukere. Vi tar sikte på at sentralen skal bli en del av Sametingets bibliotek og organiseres som en selvbetjent sentral i Kautokeino. Sametingets bibliotek har allerede i dag formidlingsansvarlige i nord-, lule- og sørsamiske områder og læremiddelformidlingen vil bli en naturlig del av dette

Som tidligere nevnt har sametingsrådet, som et ledd i kunnskapsinnhenting til denne strategiplanen, gjennomført en spørreundersøkelse (våren 2024) rettet mot lærere og skoleledere. Målet var å innhente informasjon om hva som fungerer godt i dagens læremiddeltilbud, og hvilke områder som trenger forbedring. Spørreundersøkelsen ble sendt til 58 skoler, hvorav 28 lærere, 6 skoleledere sendte innspill til Sametinget. Innspillene viser at det faktisk fremdeles er mange lærere som ikke kjenner til de nyeste samiske læremidlene. Dette har alltid vært en utfordring og det bekymrer Sametinget at lærerne fremdeles ikke har oversikt over tilgjengelige samiskspråklige læremidler. Sametinget ser derfor nødvendigheten av å iverksette tiltak som bidrar til mer informasjon om samiske læremidler og at man sikrer at dette når frem til alle brukere.

Det at læremiddelportalen Ovttas|Aktan|Aktesne oppfattes som mindre brukervennlig kan ha sammenheng med at den digitale plattformen i liten grad har blitt oppgradert siden portalen ble etablert i 2013. Sametinget ser viktigheten av å styrke tilgjengeliggjøringen av samiskspråklige læremidler, slik at skoleleder og lærere til enhver tid har oversikt over alle nye og aktuelle eldre læremidler på samisk.

Strategi:

- Sametinget vil arbeide for å styrke formidlingen av samiskspråklige læremidler
- Sametinget vil fortsette med prosessen med å omorganisere læremiddelsentralen med mål om å bedre formidlingen av samiskspråklige læremidler

2.9 Politisk og faglig samarbeid og dialog

Sametinget ser det som er viktig å ha jevnlig samarbeid med læremiddelutviklere. Sametinget ser nytten av årlige prosjektmøter der vi drøfter statusen på prosjekter gitt av Sametinget, samt har samarbeid om revideringer av læremiddeltilskuddets regelverk som sikrer kvaliteten til læremidlene.

Sametingsrådet har etablert en praksis der vi har årlige webinar for læremiddelsøkere i forkant av søknadsfristen, der vi informerer om Sametingets tilskuddsordning og læremiddelforvaltning. Sametingsrådet erfarer at seminarer på digitale flater har vært nyttig både for Sametinget og for læremiddelutviklere.

Sametingsrådets kommunikasjon om læremiddelsituasjonen med myndighetene de senere årene har blant annet vært i forbindelse med konsultasjoner om opplæringsloven, der Sametingsrådet krevde lovfesting av retten til samisk læremidler, på lik linje med nynorsk og bokmål. Dette fikk vi ikke gjennomslag for i konsultasjonene. I tillegg har vi i perioden hatt samarbeid om i *Meld. St. 13 (2022–2023) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning*. I den prosessen ble vi enig med Kunnskapsdepartementet om videre dialog om hvordan læremiddelsituasjonen kan forbedres.

I oppfølgingen av stortingsmeldingen nevnt ovenfor, har sametingsrådet fått gjennomslag for at departementet skal iverksette et utredningsarbeid om den samiskspråklige læremiddelsituasjonen. Sametinget det som viktig at de overordnede rammene for læremiddelutviklerne/forlagene får stor oppmerksomhet i denne utredningen. Sametingsrådet har fått innspill fra Sálas om en rekke nødvendige rammevilkår som departementet bør inkludere i utredningen. De økonomiske rammevilkårene, vil selvsagt være viktig å sette fokus på. Øvrige rammer, som blant annet å

sammenligne samisk og norsk læremiddelutvikling, samt vurdere tiltak som legger til rette for at også små forlag har mulighet til å konkurrere med større forlag, vil også være nødvendig å inkludere i departementets utredning.

Strategier:

- Sametinget vil opprettholde samarbeidet med læremiddelutviklere og jevnlig følge opp prosjektene
- Sametinget vil inkludere læremiddelutviklere i relevante prosesser som kan få betydning for søknadsprosessene
- Sametinget vil holde årlige søkerwebinar for læremiddelutviklere
- Sametinget vil følge opp departementets utredningsarbeid om samisk læremiddelsituasjon og vil løfte behovet for økte rammeoverføringer som gir rom for forbedring av læremiddelsituasjonen

2.10 Nordisk samarbeid

Sametinget har over lang tid hatt samarbeid med sametingene på svensk og finsk side av Sápmi. I dette samarbeidet har det konkret oppstått ønske om å utvikle et felles samiskspråklig læremiddelprodukt i faget samisk historie, skrevet med grunnlag i et samisk perspektiv. Sametinget ser stor nytte av det samiske samarbeidet på tvers av landegrensene og vil vedlikeholde og videreutvikle dette samarbeidet.

Strategier:

- Sametinget vil arbeide for å ta initiativet til etablering av en samarbeidsgruppe på tvers av grensene i Sápmi, - med mål om å utvikle av læremiddel i felles samisk historie

3 Prioriteringer 2025-2028

Sametinget er være åpen for utvikling av læremidler, på to eller flere språk parallelt. På den måten sikrer vi samtidigtgivelser på tre samiske språk samt ivaretagelse av det allsamiske perspektivet i læremiddelet. Ett slikt prosjekt må begrenses til å gjelde ett trinn eller ett tema, for å unngå at omfanget blir for stort.

Prosjekter utenfor de prioriterte fagområder blir vurdert ut ifra begrunnet og dokumentert behov. Det presiseres at selv om Sametinget har prioritert læremidler i ett fag for flere trinn/nivå, kan det fremmes søknad for deler av det prioriterte faget. Det er viktig at det gjøres en grundig vurdering av prosjektets omfang i forhold til prosjektets menneskelige ressurser, og hvor stort omfang som er praktisk gjennomførbar innenfor tidsrammen på inntil 3 år

For særskilte tilrettelagte digitale læremidler innebærer dette tilrettelegging utover allerede eksisterende krav om universell utforming.

Vi har i denne strategiplanen valgt å anslå prioriteringer av læremidler kun to år fremover i tid. Dette på grunn av at det er knyttet stor usikkerhet til behovene fra og med 2027. Departementets utredning om læremiddelutviklingen vil ha betydning for prioriteringene videre, og erfaringer fra tidligere årene viser at læremiddelsituasjonen avhenger mye av fremgangen pågående prosjektene og resultatene fra disse. I tillegg planlegger Sametinget å utvikle egne samiske læreplaner i fag som kun har nasjonale læreplaner i dag, og dette vil utløse nye behov for læremidler.

2025

Læremidler på sørsamisk:

- Samisk som andrespråk, Samisk 2, vg1-vg3
- Samisk historie og samfunn, vgo
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn

Læremidler på lulesamisk:

- Samisk som andrespråk, Samisk 2, 1.-4. trinn
- Samisk som andrespråk, Samisk 4, vg1-vg3
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn
- Samisk historie og samfunn, vgo

Læremidler på nordsamisk:

- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Trykte bøker for faget samisk som førstespråk
- Trykte bøker for faget samfunnsfag, 1.-4. trinn

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk

- Samisk som førstespråk 5.-7. trinn

Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk utover ordinær tilpasning

- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk - Lettleste bøker for ulike nivå og fagområder, fra 8. trinn
- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk - Konkretiseringsmaterieil

2026

Læremidler på sørsamisk

- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn
- Historie 8. -10. trinn

Læremidler på lulesamisk

- Samisk som andrespråk, Samisk 3, 1.-7. trinn
- Samisk fordypning 8.-10. trinn
- Samisk som førstespråk, vg1-vg3
- Samfunnsfag 8.-10

Læremidler på nordsamisk

- Samisk som førstespråk, 5.-7. trinn
- Samfunnsfag 8.-10. trinn

Læremidler i samisk for elever med tegnspråk

- Samisk som førstespråk 8.-10. trinn

Særskilt tilrettelagt

- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk - Lettleste bøker for ulike nivå og fagområder, videregående opplæring
- Særskilt tilrettelagte læremidler på nord-, lule- og sørsamisk – Konkretiseringsmaterieil

Grunnlagsdokumenter

- Beaveálggu-erklæring, politisk grunnlag for samarbeidet i Sametingsperioden 2021-2025.
- Læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 Samisk (fagreformen)
- Va-rapport 2021-26 Evaluering og utredning av Sametingets organisering av læremiddelutvikling https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/7092/va-appeort_2021-26_evaluering_av_sametingets_tilskuddsordning_for_laeremidler.pdf
- Riksrevisjonens utredning om samiske elevers rett til opplæring i og på samisk. Dokument 3:5 (2019-2020)
- Sametingets møter om samiske læremidler i nord-, lule- og sørsamisk område
- Gjennomført spørreundersøkelse sendt ut til skoleeiere og lærere i sør-, lule- og nordsamiske områder
- Dialogmøter med NetSam (samisk lærernetverk) og læremiddelprodusenter.

